

Dokumentace restaurování

Záměr na restaurování sochy sv. Jana Nepomuckého v Hranicích

Vypracoval: [REDACTED]

2019

Tento text a fotodokumentace jsou chráněny podle autorského zákona č. 89/1990 Sb. v úplném znění s tím, že právo k užití ve smyslu zákona číslo 20/1987 sb. v plném znění (o památkové péči) má Národní památkový ústav, ústřední odborné pracoviště v Olomouci a vlastník památky

Obsah

1	Základní údaje	2
2	Úvod	2
3	Popis	2
4	Restaurátorský průzkum	3
5	Záměr	4
6	Návrh restaurátorského procesu	4
7	Fotodokumentace	9

1 Základní údaje

Název památky:	socha sv. Jana Nepomuckého
Autor:	neznámý
Datace:	1720
Číslo rejstříku ÚSKP:	34318/8-2232
Lokalita:	Hranice, Náměstí 8. května
Vlastník památky:	město
Rozměry:	výška 3,8 m
Předchozí restaurování:	1999, [REDACTED]
Zahájení prací:	průzkum 8. 6. 2019

2 Úvod

Restaurátorský zásah je navržen na objednávku majitele památky.

3 Popis

Socha světce stojí na hranolovém soklu s profilovou plintou a vysazenou profilovou římsou. Na podstavci ryté ozdoby, akanty v rozích, ve středu nízký reliéf s výjevem shození sv. Jana Nepomuckého do Vltavy a datování nápisem „ANNO 1720“. Pod sochou je nízký hranolový nástavec. Světec v klasickém ikonografickém zobrazení a tradičním rouchu s biretem na

hlavě. Postava v kontrapostu, váha na levé noze, levá ruka na prsou, pravá v ponosu držela atribut, hlava natočená k pravému rameni.

4 Restaurátorský průzkum

4.1 Stav památky před restaurováním

Socha po posledním restaurování působí olysale. Okrová patina je na větší ploše smytá, projevuje se degradace rozsáhlých ploch cca 30% povrchu materiálu, lokální krusty a typická znečištění uhlíkatými a biologickými depozity. Degradaci větších ploch a odlučování starých tmelů od podkladu zřejmě urychluje krystalizace vodorozpustných solí u povrchu kamene. Na římsě a nástavci pod sochou jsou pravidelné otisky černé barvy, dílo nějakého samozvaného umělce – vandala. Novodobý blok nástavce nad římsou z roku 1999 působí cizorodě, jak volbou hrubšího materiálu, tak povrchovou úpravou. Dále jsou na soše patrná drobná mechanická poškození a dožívající nepůvodní doplňky. Velmi prapodivně působí neforemná pravá ruka. Původní je zřejmě ztracená i s původním atributem.

4.2 Metodika průzkumu

V této fázi bylo provedeno pouze vizuální zhodnocení stavu památky, byla zaměřena a fotograficky dokumentována. Byly prostudovány dostupné archivní materiály

4.3 Vyhodnocení průzkumu

Památka působí zanedbaně a po posledním restaurování není její stav dlouhodobě stabilizovaný. Prapodivně vypadá deformovaná pravice a chybějící atributy jen podtrhují zanedbaný vzhled celku. Socha působí jako by byla přemístěná. Chybějící atributy kříž, ratolest a svatozář tento dojem zesilují také v kontextu ostatních restaurovaných památek v centru města. Podle archivních fotografií je však socha na původním místě, ale výrazně se změnil okolní prostor, zejména proporce a charakter okolních budov. Dochovaly se stopy po osazení původní svatozáře.

Na evidenčním listu památky z roku 1972 je fotografie sochy i s atributem, který tvoří kříž s kovovou ratolestí, viz popis. Zřejmě bude možné dohledat negativ k této fotografii a získat solidní podklad pro jeho rekonstrukci. Také na snímcích z archivu investora jsou atributy dobře patrné. Kříž na snímcích je zřejmě dřevěný s plochým korpusem, asi malovaným na

plechu, svatozář vidět není. Snímky zřejmě zachycují poslední známou snahu o rekonstrukci původních atributů.

Stopy původních barevných vrstev nebo jejich fragmentů nebyly nalezeny.

Přístup k soše je z hlediska montáže a demontáže problematický.

5 Záměr

Restaurátorský zásah bude zaměřen na zachování hmotné podstaty památky ve výrazu přírodního kamene s patinou stáří. Navrhují sochařskou rekonstrukci atributů z vhodného materiálu a jejich pozlacení (zejména s ohledem na koncepci restaurování ostatních soch ve městě). Definitivní podobu a řešení atributů je potřeba vyzkoušet a schválit na základě modelu osazeného přímo na sochu. Vzhledem k povaze a rozsahu narušení povrchu kamene solemi a rozsahu sochařské rekonstrukce považují za vhodné provést demontáž a restaurovat sochu v ateliéru.

Na základě zkoušek vhodných postupů bude socha citlivě očištěna a bude provedena konsolidace narušených partií a jejich přiměřené doplnění vhodně připraveným minerálním tmelem. Doplněné partie kamene budou plasticky a barevně přizpůsobeny originálu, tak aby nerušily celkový výraz díla.

6 Návrh restaurátorského procesu

6.1 Demontáž

Restaurátorský zásah bude zahájen odbornou demontáží památky a jejím transferem do ateliéru. Na místě nebo v ateliéru budou revidovány spoje a v případě jejich uvolnění budou čepy vyjmuty a podle stavu znovu osazeny nebo nahrazeny nerezovými.

6.2 Čištění biologických depozitů

Biologické depozity budou odstraněny za účelem nutnosti konsolidace, konzervace a doplnění poškozených míst, která jsou překryta těmito nárůsty. Na základě zkoušek bude zvolen vhodný fungicidní prostředek pro jejich zahubení a po technologické přestávce budou odstraněny citlivě mechanicky špachtlí a dočištěny kartáči a vodou případně vodní párou. Předpokládám, že bude nutné postup biosanace několikrát opakovat.

6.3 Odstranění barev

Vhodným odstraňovačem budou smyty barevné retuše z posledního restaurování.

6.4 Doplnění průzkumu

Komplexní vyhodnocení všech aspektů důležitých k restaurování bude možné až po demontáži a revizi, nebo spíše sejmutí nevhodných doplňků včetně pravé ruky. V rámci této etapy bude také navrženo nové tvarové i materiálové řešení nového atributu.

6.5 Prekonsolidace narušených partií

Před zahájením čištění bude posouzena nutnost konsolidace narušených a zvětralých partií vhodným organokřemičitým prostředkem s ohledem na maximální zachování hmoty památky a možností jejího čištění.

6.6 Odsolení

Narušené partie soklu a sochy budou odsoleny cyklickým omýváním nebo aplikací kompresních zábalů. V místech výskytu solí budou tyto partie lokálně odsoleny formou zábalů a destilované vody.

6.7 Čištění povrchu kamene a odstranění krust

Bude provedeno s ohledem na stav kamenného materiálu a zachování soudržných partií zlacení. Krusty budou na základě zkoušek odstraněny nebo ztenčeny vhodným chemickým prostředkem nebo mechanicky postupem tak, aby nedošlo k poškození povrchu kamene a byla obnovena jeho paropropustnost.

6.8 Konsolidace povrchu

Podle vyhodnocení stavu povrchu po očištění bude stanoven rozsah a způsob konsolidace narušených povrchů. Předpokládám pouze lokální konsolidaci narušených partií, podle stupně jejich poškození, organokřemičitým prostředkem případně dalšími prostředky na bázi akrylátů nebo syntetických pryskyřic.

6.9 Doplnění chybějících partií, plastické retuše

Pomocí tmelu, odpovídajícímu barvě a struktuře původního materiálu budou doplněna pouze rozsáhlá mechanická poškození a narušené povrchy. Tmel bude připraven na základě praktických zkoušek. Reverzibilita bude zajištěna volbou tmelu měkčím než původní materiál. Rekonstrukce pravé ruky bude vymodelovaná ze sochařské hlíny a po schválení specialistou

NPU provedena jako výdusek z umělého kamene. Doplněné partie a přechody mezi tmely a kamenným materiálem budou v případě nutnosti plasticky retušovány či dodatečně strukturálně upraveny.

V této etapě také navrhuji přesekat kamenickými nástroji povrch nástavce tak, aby působil přirozeně a splynul s ostatními díly sochy.

6.10 Doplnění kříže a ratolesti

Na základě názorných modelů z papíru a dřeva bude vybrána kompozice a proporce prvků, které budou následně provedeny z nekorodujícího kovu a barevně upraveny, navrhuji kombinaci tmavé barvy na kříži a zlacení ratolesti a korpusu na kříži.

6.11 Doplnění svatozáře

Podle dochovaných stop po osazení původní svatozáře, bude nová doplněna podle analogií replikou z mědi a mosazi s pěti zlacenými hvězdami.

6.12 Barevné retuše

Doplňky a plastické retuše budou lokálně barevně přizpůsobeny lazurní retuší tak, aby nepůsobily rušivě.

6.13 Povrchová ochrana

Na závěr bude vhodné chránit památku hydrofobizací.

6.14 Materiály navržené k použití

Jedná se o materiály, standardně používané při restaurování památkových objektů. Následující výčet materiálů je pouze orientační a bude upřesněn na základě zkoušek a zvoleného postupu.

Čištění

technologie: opláchnutí vodou s regulovaným tlakem a nepřímým proudem, horkou párou, rotační čištění metodou JOS, mikrotryskání vhodným abrazivem

prostředky: Reiniger gel	REMMERS
čistící pasta CP	IMESTA
čistič SG, FG	AQUA

Odstranění barev

technologie: rozpouštění barvy chemickým prostředkem a opláchnutí vodou nebo párou

prostředky: Alkutex Abbaizer	REMMERS
Dispersionsentferner	KEIM

Biosanace

prostředky:	Alkutex BFA Sanal Sanatop Alga	REMMERS TELURIA Skrchov STACHEMA Kolín
aplikace:	nízkotlaký postřik nebo nátěr	

Odstranění solí

technologie:	omývání a zábaly demineralizovanou vodou	
prostředky:	buničina a destilovaná voda zábaly odsolovacích malt	REMMERS

Odstranění tmelů a vysprávek

technologie:	citlivě mechanicky po naměkčení	
prostředky:	špachtle, dláta, etanol, voda	

Prekonsolidace a konsolidace

prostředky:	organokřemičité zpevňovače Funcosil steinfestiger 100 Funcosil steinfestiger 300	REMMERS REMMERS
aplikace:	nízkotlaký postřik nebo nátěr	

Injektáž trhlin a lepení

	Paraloid B 72	KRUSTA
	Epoxidové pryskyřice	HAVEL COMPOSITES

Doplňky, tmely a výplně

minerální tmely	Funcosil grundiermortel Funcosil restauriermortel tmel vlastní konstrukce na bázi písků a bílého cementu	REMMERS REMMERS
barvené anorganickými pigmenty		BAYER

Armatury a čepy

nekorodující materiál, chromniklová ocel, sklolaminát

Hydrofobizace

prostředky:	siloxanové hydrofobizační prostředky Funcosil SL IW 290 Repesil	REMMERS IMESTA STACHEMA
aplikace:	nízkotlaký postřik nebo nátěr	

Zlacení

plátkové zlato 24 karátů

7 Fotodokumentace

Kotvení původní svatozáře

Neodborně doplněná pravá ruka

Stopa po uložení kříže

Archivní foto (poskytla [redacted] [redacted] [redacted])

1. Obec Hranice	2. Okres Přerov	Hodnota	Zachování	Vyžití
EVIDENČNÍ LIST NEMOVITÉ KULTURNÍ PAMÁTKY		3. Kraj Severomoravský	4. Pol. číslo 2832	
		5. Název (omezení) památky socha sv. Jana Nepomuckého	7. Ochranné pásmo	
6. Místní označení nemovité památky socha (střech) před čp. 365 v ul. (náměstí), popř. místní traf. č. parcely aj. ul. 1. máje u benzínové pumpy		8. Vlastník (správce, třetí uživatel) MěNV Hranice		
9. Popis památky (včetně součástí, malířské, popř. jiné výtvarné)				
<p>Na nízkém profilovaném soklu hranolový podstavec, jehož strany jsou rámovány rytou linkou. Na přední straně v rozích skanty s volutami, v dalším osmiúhelném rámu nahoře ANNO / 1720, ve spodní části v nízkém reliéfu výjev svržení Jana Nepomuckého do Vltavy. Podstavec zakončen vyloženou profilovanou římsou. Na soklu nadživotní postava svěťce v tradičním šatě s bíretem na hlavě, v kontrapostu pravé nohy. V pravé ruce drží kovovou rátolest a kříž opřený o celou paži. Levá ruka položena na hrudi. Hlavu obrací ke kříži. Zvláštní droperie v souladu s tělesnými proporcemi. Materiál: pískovec.</p>				
10. Časové, slohové a autorské určení .1720 - datováno na podstavci.			11. Památkové movité sčítání	

Evidenční list z archivu NPU.